

Iets over de Hasseltsche voornamen

door Dr. JAN GRAULS.

Persoonsnamen en vooral voornamen hebben deze laatste tijden de belangstelling der philologen in verschillende landen gaande gemaakt. Ik vermeld hier enkel drie werken waarin deze kwestie bestudeerd werd, het eerste van OTHMAR MEISINGER : *Hinz und Kunz. Deutsche vornamen in erweiterter bedeutung*. Dortmund, Fr. Wilh. Ruhfus, 1924 ; het tweede van BRUNO MIGLIORINI : *Dal nome proprio al nome comune* (Biblioteca dell' Archivum Romanicum) Genève, Olschki, 1927, en het derde van AXEL LEONARD PETERSON : *Le passage populaire des noms de personnes à l'état de noms communs dans les langues romanes et particulièrement en français*, Uppsala, 1929. Het zijn deze drie studies welke mij aangezet hebben tot het schrijven van deze korte bijdrage over de voornamen in het Hasseltsch dialect.

Zooals in alle dialecten hebben de Hasseltsche voornamen heel wat vervormingen ondergaan. Aan de hand van een tiental voornamen zullen wij die verschillende vormen even bespreken.

I. — Als eerste voorbeeld nemen wij den voornaam *Gerardus*. Deze luidt in het Hasseltsch meestal *žera:r* als in het Fransch Gérard. Evenals alle andere verfranschte voornamen werd hij eerst uitsluitend in de burgerij gedragen.

De tweede vorm dien wij vooral in de volksklasse aantreffen is : *džera*⁴. Terwijl in den eersten vorm de klemtoon klaar en duidelijk op de tweede lettergreep ligt, is hij in den tweeden vorm naar de eerste lettergreep verschoven.

Deze accentverschuiving naar de eerste lettergreep doet zich nog in andere Hasseltsche Fransche voornamen voor, zoo in André en in Nicolas. Daartegenover kan worden gesteld dat verschillende Nederlandsche Hasseltsche voornamen den klemtoon op de laatste lettergreep hebben, zoo in Herman' (uitgesproken op zijn Fransch als *hermā*), Leona', Roza', Anna', Maria', Louisa', Paula', Liza'. Is die accentverschuiving te verklaren door Franschen invloed? Dit schijnt niet onmogelijk wanneer men bedenkt dat het vooral vrouwelijke voornamen zijn welke deze wijziging hebben ondergaan en wanneer men weet hoe verzot de Hasseltsche meisjes op een Fransch klinkenden voornaam zijn.

Aan den anderen kant dient men rekening te houden met het feit dat die voornamen vaak als verkleinwoord worden gebruikt en dan luiden ze : Leona'ke, Roza'ke, Anna'ke. Kan die verkleinvorm geen aanleiding gegeven hebben tot de verschuiving?

Verschillende vrouwelijke voornamen hebben den Germaanschen klemtoon behouden, zoo o. m. Ju'lia, Ir'ma, Mar'tha, Ber'tha. Ook als verkleinwoord behouden ze het accent op de eerste lettergreep.

Wat den vorm *džera*⁴ betreft, is het wellicht van belang te wijzen op de Nederlandsche vormen van Gerardus welke door Fr. Pomey opgegeven zijn in het *Corollarium* van zijn *Novum Dictionarium belgico-latinum* (uitgave van 1769) en welke luiden : Gerrit, Gera, Geert, Gierken. Hoe moet die vorm *Gera* uitgesproken worden? Op zijn Fransch of op zijn Nederlandsch? Zoo hij op zijn Fransch

moet uitgesproken worden, zal hij wel onder invloed staan van het Waalsch *Géra*. Zouden we dan ook onzen Hasseltschen vorm *džera* niet kunnen verklaren als een ontleening aan het Waalsch?

De derde vorm van Gerardus luidt in het Hasseltsch *γrāt* = Graad. Hij wordt meestal gedragen door landbouwers en menschen uit de volksklasse en zal wel niet lang meer kunnen stand houden. Ook op het platteland en bij het volk immers doet zich de verfransching gevoelen.

De verkleinvorm van *γrāt* luidt *γrajka* en wordt eveneens in de volksklasse gehoord.

Den Latijnschen vorm Gerardus vinden we terug bij heel oude menschen en dan luidt hij *γradas* = Gradus, doch dat is weer een dier terdoodveroordeelden welke over enkele jaren tot het verleden zal behooren. Den zuiver Latijnschen vorm Gerardus treffen we enkel aan in den tamelijk recenten heilige : Gerardus Majella, die vooral in de kerk van het Begijnhof te Hasselt wordt vereerd. Het is duidelijk dat het volk die uitspraak afgeluisterd heeft van de priesters.

De Fransche vloek : *nom de Dieu*, heeft in het Hasseltsch heel wat vervormingen ondergaan, naar gelang hij wordt gebruikt door een man uit het volk of door een meer beschaafde en ook naarmate men zijn woorden min of meer kracht wil bijzetten. Het zuiver Fransche *nom de Dieu* is altijd een leelijke vloek geweest, die in geen deftig gezelschap mocht gehoord worden. Het was daarbij een zware zonde die we in onze jeugd moesten biechten. Doch het volk is vernuftig. Aan alles weet het een mouw te passen en zoo maakte het van het akelige en ruwe *nom de Dieu* een reeks kleine, lieve, onschuldige vloekjes die overal mochten gehoord worden en die zelfs geen dagelijksche zonden meer waren. En zoo kregen we dan de vormen : *nɔndəd žī*, *nɔndəd žes*, *nɔndəd ža:*, *nɔndəd žū*, *nɔndəd živəl*,

nɔndəɣē, *nɔndəpī*, *nɔndəstrūj*, *nɔndəpatat* die allemaal hun speciale gevoelswaarde hebben en die nooit klakkeloos de eene voor den anderen gebruikt worden.

De onschuldigste vervorming van *nom de Dieu* is echter *nɔndədžeraⁱ* en hier vinden we onze voornaam *Gérard* weer terug. Die *nɔndədžeraⁱ* is zoo 'n onnoozel vloekje dat zelfs een pasgeboren kind het zou mogen uitflappen zonder aanstoot te geven.

Hier zijn we nu volop op het gebied der semantiek aangeland. Hier hebben we immers voorbeelden van euphemismen.

Zoals in zoovele talen en met zoovele voornamen gebeurd is, heeft ook de voornaam *Gérard* aanleiding gegeven tot een overgang van eigennaam tot soortnaam.

Het Hasseltsch *nə stɛrəkən džeraⁱ* = een sterke *Gérard*, beteekent zooveel als : een sterke kerel, een kloeke vent. Doch het zijn niet enkel goede eigenschappen welke *Gérard* in het Hasseltsch bezit; men kent er ook den *flø:n džeraⁱ* = flauwe *Gérard* of snul. Dit begrip wordt in het Hasseltsch nog weergegeven door *flø:n əpostəl* = flauwe apostel, door *flø:n hənø:* = flauwe hanne of nog door *flø:n iverstərə(n)* = flauwe eergisteren of *flø:ə pətrūən* = flauwe patroon. Ook op het Hasseltsch heeft het Brusselsch Vlaamsch zich doen gelden. Verschillende geijkte uitdrukkingen, spreekwoorden en gezegden werden letterlijk overgenomen uit de volkstaal der hoofdstad. De zoo typische aanmoedigingsformule : *Geif mo buzze, Gérard* = doe je best, is sedert jaren mondgemeen in Hasselt, zooals trouwens in gansch Vlaamsch-België. Zelfs de Brusselsche klanken zijn overgegaan in het Hasseltsch.

Dienzelfden Brusselschen *Gérard* vinden we terug in het gezegde : *Kom mo binne, Gérard* dat met zijn tegenhanger : *Kom mo beuve, menier Pieters* zich eveneens van de Zenne-

oevers over gansch Vlaamsch-België verspreid heeft en zelfs invallen waagt in het Belgisch-Fransch.

Wie is die Hasseltsche sterke of flauwe *džera'* en vanwaar komt die Brusselsche *Gérard* die maar altijd « buzze » geeft en voortdurend moet binnenkomen? Wie zal het ons zeggen? Een dier talrijke voorbeelden van eigennamen die tot soortnamen zijn geworden zooals wij er tientallen aantreffen in de verschillende talen. Soms tijds gebeurt het dat men de hand kan leggen op den persoon wiens voornaam mondgemeen wordt doch meestal is de eigennaam reeds lang soortnaam voordat men er aan denkt den drager van den naam te identificeeren.

II. -- Een tweede voornaam die vaak voorkomt in het Hasseltsch is *Jan*, naam welke voorzeker een der meest verbreide is van al de Nederlandsche mansnamen. De voornaam *Jan* heeft trouwens hoe langer hoe meer bijval, vooral onder de Hasseltsche burgerij. Een veertigtal jaren geleden zou een gezet Hasseltsch burger zijn paard of zijn kater wel eens *Jan* gedoopt hebben doch nooit zou hij het over zijn hart hebben gekregen zijn zoon zulk een platten naam te geven. Thans, met den vooruitgang der Vlaamschgezindheid, telt men *Jannen* tot in de rijkste families.

Voor *Jan* gebruikte men vroeger in de burgerij uitsluitend den Franschen vorm *Jean* en het volk moest natuurlijk naäpen; het Fransche *Jean* werd in den volksmond *džay*. Mijn tachtigjarige moeder kan nog maar altijd niet begrijpen waarom ik me met zoo'n « vreemden » naam als *Jan* laat aanspreken, terwijl toch mijn echte naam volgens haar *džay* is! De verkleinvorm van *džay* is *džeykskə*. Nu doet zich dit zonderling feit voor dat, onder invloed van den verkleinvorm, een tweede vorm naast *džay* is ontstaan en die tweede vorm is *džey*. Hetzelfde verschijnsel treffen wij aan in enkele andere voornamen als *ney* = Ferdinand, naast *nay*,

verkleinvorm : *neykskə*, *mey* = Armand, naast *may*, verkleinvorm : *meykskə*, *kēp* = Jacob, naast *kō:p*, verkleinvorm *kēpkə*.

De Latijnsche vorm *Johannes* is nog niet heelemaal uitgestorven in het Hasseltsch. Meer dan een grijsaard noemt zich nog en wordt nog aangesproken met den naam *jəhanəs* = Johannes. Dit gebeurt vooral in de volksklasse waar de naam ook vervormd wordt tot *jā.nəs* = Janus en *hanəs* = Hannes.

De Hasseltsche Jannen worden vaak in gezelschap of op straat begroet met het gezongen rijmpje :

Johannes den dooper,
Zijn gat is van koper,
Zijn teenen zijn van lood !

(of)

Zijn oogskes zijn van blik !

Dit rijmpje wordt met ongeveer Nederlandsche klanken uitgesproken.

In het Nederlandsch wordt de verkleinvorm Jantje, Jannetje en Janneke ook als vrouwennaam gebezigd. In Hasselt heb ik maar twee meisjes gekend die *jentje* = Jentje heetten ; hun ouders waren echter geen geboren Hasselaars.

Evenals in zoovele andere dialecten wordt *Jan* in het Hasseltsch gebruikt als euphemisme voor het woord *God*, zoo in de basterdvloeken Janvermille, Janverdekke, Jandorie, Jandomme.

Wat met *Gérard* gebeurd is, zien wij ook geschieden met *Jan* : van eigennaam wordt hij tot soortnaam. Een *Jan* is een heele baas, een stoute, felle kerel. Doch het zijn ook minder schoone eigenschappen welke men aan Jan toekent. Een *jan bəsxɑ:r* is een beslagmaker, een *jan ləwɑ:t* = een lawaaimaker, *jan mən bɔtə* = Jan mijn botten, een snul, enz.

De soortnaam *Jan* is een van die talrijke Zuidnederlandsche termen die expansiekracht genoeg bezitten om zich aan het Brusselsch Fransch op te dringen. Ziehier

hoe de geestige George Garnir den Brusselscher *Jan* beschrijft in zijn *Krott & Cie* (3e édition) bl. 42 :

« Un *Jan* ! Que de choses dans ce mot en trois lettres !
 » En le prononçant, on l'appuie malgré soi, poing fermé,
 » d'un geste saccadé de l'avant-bras ; on le fait suivre
 » mentalement d'un *patâte* ! énergique ou d'un : *En dat*
 » *in dá café* ! rondouillard.

» Le *Jan*, c'est le *right man in the right place*, comme on
 » dit en moldovalaque ; un *galiard*, comme on dit en kae-
 » kenbroeckois ; *un qui a des nouilles*, comme on dit en
 » pâte alimentaire.

» Le « chancelier de fer » était un *Jan* ; Napoléon Ier en
 » était un autre ; et aussi Thémistocle ; et encore Jules
 » Anspach, Charlier-à-la-Jambe-de-bois et Boduognat, trois
 » ancêtres dont notre patriotisme peut à bon droit s'enor-
 » gueillir ! »

In het Hasseltsch bestaat eveneens de Zuidnederlandsche uitdrukking : *van zənə ja.n ma:kə* = van zijnen Jan maken (van zijn neus maken), die met pak en zak overgelopen is naar het Brusselsch Fransch : *faire de son Jan*.

Het Nederlandsche Janklaassenspel luidt in het Hasseltsch : *janəklāskot* = Janneklaaskot.

In het Hasseltsch bestaat een uitroep *tja*: die vooral gebruikt wordt in de uitdrukkingen *tja jē* = *tja ja* ! *tja nī* = *tja neen* ! Meestal wordt er dan nog misschien of zeker bijgevoegd als in : *tja nī zēkər* *tja neen zeker* ! *tja nī məsxen* = *tja neen, misschien* !

Die *tja*: zou men kunnen weergeven door het Fransche : *bin oui* ! *bin non* ! Volgens Dr. A. BEETS (*Wrdb. der Nl. Taal*, dl. VII, kol. 182) is de uitroep 't *Jan*, *tjan*, *tja* eigenlijk zooveel als : *bij Sint-Jan* en de door hem aangehaalde voorbeelden uit het 16^e en 17^e eeuwsch Nederlandsch komen tamelijk goed overeen met de beteekenis van den Hasseltschen uitroep.

Het Hasseltsch *henø*: beteekent in de eerste plaats ekster en dan sufferd, flauw mensch. Wat is nu die *henø*?

In verschillende dialecten van Vlaamsch-België is *hanne* de benaming voor een (tamme) ekster; samen met *henne(n)* beteekent het woord ook zwak of onnoozel man, bloed, hals, lobbes, sul. Volgens Dr. A. BEETS (*Wrdb. der Nl. Taal*, dl. V, kol. 2106) is *hanne* vermoedelijk evenals mnl. *han* (zie VERDAM 3, 70) een verkorting van den mansvoornaam *Johannes*.

Hanneuut(en) is eveneens een Zuidnederlandsche benaming voor ekster maar ook voor meerkol (roetaard of gaai); deze laatste beteekenis heeft het woord o. m. in de Antwerpsche Kempen en in het land van Waas. Het woord is samengesteld uit *hanne* en uit *wuit*; dit laatste heeft verschillende vormen als *wuit*, *weit*, *wuiten*, *weiten*, *wouten* en beteekent eveneens meerkol en dwazerik, zoo o. a. in het Westvlaamsch.

In het Groningsch (zie K. TER LAAN: *Nieuw Groninger Woordenboek*, Groningen, Den Haag, 1925) beteekent *hans* een sufferd en is *Hans Ka* de naam voor een tamme kraai.

Bij KILIAEN vinden we *Hanne*, curruca; adulterae maritus; parum vir. Etiam Homo imbellis; Etiam Uxorius. *Hanne-wuyt*. Fland. j. roetaerd. *Hanneken*. Fland. Mone-dula, graculus. Etiam Pica. *Henne/Hanne*. Uxorius. Etiam Homo imbellis, muliebri animo, *Weyten*, Vetus. Fland. j. roetaerd. Graculus.

Het zijn dus zoowel meerkollen en kraaien als eksters welke de benaming met den stam *han(s)* of *hen* beteekend heeft of nog beteekent. Daarenboven is de tweede beteekenis van sufferd algemeen verspreid.

Het Hasseltsche *henø*: zal vermoedelijk een vervorming zijn van *Hanneuuten* of *Hannewouten* dat in het land van Waas ook de beteekenis van dommerik, dwaze, sul heeft (Zie AM. JOOS: *Waasch Idioticon*, Gent, 1900) en zoo

krijgt het woord ook zijn plaatsje onder de verschillende vormen van den voornaam *Jan*.

III. — De voornaam *Jan-Baptist* is tamelijk veel verspreid in het Hasseltsch dialect waar hij uitgesproken wordt als *te.s(t)* = Tist. Veel bijzonders valt er niet over aan te merken dan dat deze eigennaam eveneens soortnaam is geworden, zoo in de uitdrukkingen : *nə fələn te.s(t)* : Een felle Tist, spottend gezegd voor : een flinke kerel. Verder in *nə lēən te.s(t)* = een luie Tist, een luierik en in : *nə leləkən te.s(t)* : een leelijke Tist, een leelijaard. Naast dezen vorm hoort men ook den schimpnaam : *nə leləkən te* = een leelijke te (?).

IV. — De mansnaam *Pieter* is weer een dier vaak gebruikte Hasseltsche voornamen. Thans noemen de meeste Pieters zich *Pierre* dat in hun ooren heel wat mooier en deftiger klinkt dan de Hasseltsche vormen van dezen voornaam. Toch zijn er nog heel wat Hasselaars die *pī* = Pie genoemd worden. De verkleinvorm hiervan is *pīkə* = Pieke, een zeer verspreide voornaam. Eenige oude Hasselaars noemt men ook nog wel eens *pītar*-Pieter of *pīt* = Piet.

De verkleinvorm *pīkə* = Pieke dient ook als aanspreekvorm wanneer men zich tot kleine jongetjes wendt, in zinnen als : *Kom, pīkə* = kom, jongetje.

pīkə beteekent in het Hasseltsch ook het mannelijk lid, de roede, wanneer men van kleine jongetjes spreekt. Het is een benaming die heelemaal geen aanstoot geeft in de volksklasse. Een volkswrouw zal er zonder de minste schaamte spreken van het *pīkə* van haar jongetje « dat door zijn broek stak ». De vorm *pī*, eveneens benaming van het mannelijk lid doch van een volwassen man, klinkt daarentegen zeer gemeen.

Dr. G. J. BOEKENOOGEN (zie *Wdb. der Nl. Taal*, dl XII, kol. 1581) geeft de beteekenis van mannelijk lid op onder

Piet = Pier, aardworm. Hij doet het met eenigen twijfel, weliswaar. Mijns inziens staat *pikə* duidelijk in verband met den voornaam *Pieter*. In de verschillende talen en dialecten treft men trouwens heel wat voorbeelden aan van voornamen die tot soortnamen zijn geworden en lichaamsdeelen, inzonderheid het mannelijk lid aanduiden.

V. — De voornaam *Gillis* luidt in de Hasseltsche volksklasse *γil* = Giel, *γiləs* = Gillis, verkleinvorm : *γelkə* = Gielke. In de burgerij is het alleen de Fransche vorm *Gilles* die thans aangewend wordt.

De vorm *γiləs* wordt ook als soortnaam gebruikt in de uitdrukking : *sləit daⁱ ən ūərə γiləs* = sla dat in uw Gillis, sla dat in uw kas, eet het op of drink het uit. Het is trouwens geen alleenstaande feit dat de buik door een voornaam wordt aangeduid. In het werk van BRUNO MIGLIORINI treft men er voldoende voorbeelden van aan.

VI. — De voornaam *Catharina* luidt in het Hasseltsch *kāt* = Kaat, *kātšə* = Kaatje, *trīn* = Trien, *trīnakə* = Trieneke, *ka = Katrien. Als soortnaam hebben we *ən trīn* = een Trien, een onnoozele, dwaze vrouw; *ən vəl trīn* = een vuile Trien, een vuile vrouw; *ən zēməl : een zemeltrien, *ən zīp : een zeeptrien, *ən sef = een suftrien. Deze drie laatste benamingen duiden een suf, een talmster aan en komen ook in andere Zuidnederlandsche dialecten voor****

VII. — *Elisabeth* wordt vervormd tot *les* = Lis, *līzaⁱ* = Lisa (bij sommigen valt de klemtoon op de eerste lettergreep, bij anderen op de tweede) *bət* = Bet, *bətšə* = Betje, *līzaⁱbət* = Lisabeth.

Onder *lēz**bət*** = Lysbeth verstaan de Hasselaars een trage, luie vrouw.

VIII. — *Maria* is met *Jan* en *Jozef* de meest verspreide Hasseltsche voornaam. *Maria* luidt in het Hasseltsch

ma'ri = Marie, de Fransche benaming welke van de burgerij in de volksklasse is overgegaan. Verder hoort men er *mei* = Mie, *meikə* = Mieke. Daartegenover staat echter de Nederlandsche voornaam *Maria* die uitgesproken wordt als *ma:ria*ⁱ. met den klemtoon op de eerste lettergreep, *ma'rija*, met den klemtoon op de laatste lettergreep, *ma'rija:*, eveneens met den klemtoon op de laatste lettergreep; de verkleinvormen zijn *ja:kə* en *jakə*.

De vorm *Mia* dien ik vóór den oorlog te Hasselt nooit gehoord heb, schijnt er nu ook evenals in de andere Vlaamsche steden, in zwang te komen, althans bij de Vlaamschgezinde burgerij.

IX. — *Anna* wordt uitgesproken als *ana*ⁱ = Anna, bij de eenen met den klemtoon op de eerste lettergreep, bij de anderen op de tweede; *antšə* = Antje, *na*ⁱ = na.

Anne-Marie wordt *anəmei* = Annemie en *Marie-Anne* wordt *marjan*. Deze laatste voornaam is weer tot soortnaam verworden in: *vəl marjan*, *marjen* of *jen* = vuil, slordig wijf; *stēf marjan*, *marjen* of *jen* = fiere, stijve vrouw; *ən būrəjen* = een boerin, een vrouw die zich slecht kleedt.

Een pop en een klein kindje noemt men ook *pupəjen* of *pupəjenəkə* = poppejan of poppejanneke.

Een veel gezongen kinderliedje is:

Hoep, Marjanneke,

Poep, Marjanneke,

Laat de poepekes dansen!

X. — Ook in het Hasseltsch bestaat de vorm *lēt* = luite, minachtend gezegd van vrouwen, vooral in de uitdrukkingen: *ən zā.tə lēt* = een zatte luite, *ən vəl lēt* = een vuile luite, *ən kafēlēt* = een koffieluite. In zija *Etym. Wdb. der Nd. Taal* verklaart Prof. VERCOULLIE dezen vorm als zijnde een vleivorm van een eigennaam, wellicht *Luwthilde* of *Luitgarde*, onder invloed van *leuteren* en d. g.

XI. — De voornaam *Karel* luidt in het Hasseltsch uit-

sluitend *ša:rəl* naar het Fr. *Charles*. De buitenmensen zeggen ook wel eens *ša:lər. nə ša:rəl* beteekent zooveel als: een heele piet, een flinke vent. Deze beteekenis is in gansch Vlaamsch-België verspreid evenals in het Brusselsch Fransch.

Vermelding verdient eveneens dat het mannelijk lid ook te Hasselt *ša:rəl* wordt genoemd.

XII. — *Niklaas* luidt in het Hasseltsch meest *nekola'i*, naar het Fransch *Nicolas* doch in het Hasseltsch is de klemtoon naar de eerste lettergreep verschoven. Verder heeft men nog de vormen *klās* = Klaas, *klāskə* = Klaaske en *klajkə* = Klaaike.

Sinterklaas luidt in het Hasseltsch *sentərklōs*. Denzelfden klank vinden wij weer in den soortnaam *nə stēvə klōs* = een stijve klaas, een houten klaas, een onhandig mensch. Hetzelfde begrip wordt nog weergegeven door *nə stēvən džūəs* = een stijve Djoes. Het is mij niet duidelijk vanwaar deze *džūəs* komt. Is het een vervormde voornaam? De meeste gelijkenis vertoont het woord met de verschillende vormen van Jozef welke luiden: *žozef* naar het Fransch *Joseph*, *džef* = Jef, *džefkə* = Jefke, *jøzef* = Jozef, *jūs* = Joes, *jūskə* = Joeske, *džo* = Jo en *džokə* = Joke.

XIII. — De voornaam *Frans* houdt dapper stand in zijn Nederlandschen vorm *fra.ns*. Zij die echter vóór den oorlog heel chic wilden doen schreven dien voornaam *Franz* of nog geleerder *Frantz*. De oorlog deed evenwel die *z* en die *tz* uit de spelling verdwijnen. Toch begint het woord weer zijn uitheemschen staart te vertoonen, zoowel te Hasselt als elders.

De verkleinvorm van *Frans* is *frę.nskə* = Franske; naast den vorm *Frans* handhaaft zich ook de vorm *frę.ns* = Frens, waarschijnlijk ontstaan onder invloed van den diminutief *frę.nske*.

Dat naast den Nederlandschen vorm *Frans* de Fransche

vorm *François* moest in zwang komen, was onvermijdelijk. Doch zonderling genoeg, die Fransche vorm bleef niet lang het monopolie der goeode standen; hij werd weldra gebruikt door kleine burgerij en werkvolk en thans luidt hij *franswa*ⁱ of *frəswa*ⁱ = François, *fransōj*² = Fransooi, *sōj*² = Sooi, *sōj ke* = Sooike.

De Latijnsche vorm *Franciscus* wordt, onder kerkinvloed, bijna uitsluitend gebruikt om den heilige Franciscus aan te duiden.

Toch hoort men ook nog een enkele maal den voornaam *ses* = Sus doch deze laatste is volop soortnaam geworden en wordt dan aangewend met de beteekenis van braven man of braaf kind, vooral als men iemand wil troosten of vriendelijk aanspreken in een zin als : *kom mar hē. mənə leivə ses* = kom maar hier, mijn lieve Sus.

De uitdrukking *van zənə ses valə* = van zijn sus vallen, in bezwijming vallen, wordt ook in het Hasseltsch vaak gehoord. Het is nog een dier specifiek Zuidnederlandsche gezegden dat natuurlijk is overgegaan in het Brusselsch Fransch waar het luidt : *tomber de son sus*.

De in Vlaamsch-België zoo verspreide benaming : *Sussen* of *Suskes* = Xaverianen (leden der godsdienstige genootschappen die onder de bescherming staan van den heilige *Franciscus Xaverius*) en bij uitbreiking en minachtend : de katholieken, is onbekend in het Hasseltsch.

Dit zijn ongeveer alle Hasseltsche voornamen welke van belang zijn voor de studie van den overgang van eigennamen tot soortnamen. Ik heb gemeend dat het de moeite waard was bovenstaande bijdrage aan die studie te wijden, al was het maar om anderen aan te zetten hetzelfde werk voor hun eigen dialect te verrichten. Een algemeen overzicht van dit bijzonder vraagstuk zou voorzeker heel wat klaarheid kunnen brengen in meer dan een duister punt van het Algemeen Beschaafd.